

Sygn. akt III CSK 318/18

POSTANOWIENIE

Dnia 16 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku W. G.
przy uczestnictwie Z. G.
o wpis w księdze wieczystej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 16 maja 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 26 lutego 2018 r., sygn. akt II Ca [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
2. przyznaje adw. G. L. T. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w K.) kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł podwyższoną o kwotę podatku od towarów i usług wyliczoną według stawki podatku obowiązującej dla tego rodzaju czynności tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestnikowi postępowania z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 18 czerwca 2015 r. referendarz sądowy dokonał w księdze wieczystej nr [...] wpisu prawa własności nieruchomości lokalowej na rzecz wnioskodawczyni W. G. w miejsce uczestnika Z. G.. Podstawą wpisu były postanowienie Sądu Rejonowego w K. z dnia 27 października 2014 r. o przysądzeniu własności tej nieruchomości (sygn. akt VI Co [...]) i postanowienie Sądu Okręgowego w K. z dnia 16 stycznia 2015 r., sygn. akt II Cz [...], oddalające zażalenie uczestnika na to postanowienie, zaopatrzone w klauzule prawomocności. Postanowieniem z dnia 31 maja 2016 r. Sąd Rejonowy w K. utrzymał ten wpis w mocy. Wskazał na ograniczony zakres badania sprawy w postępowaniu wieczystoksięgowym, wykluczający możliwość badania, czy uczestnik wszczął lub zamierza kwestionować podstawę wpisu w innym postępowaniu. Prawomocne postanowienie o przysądzeniu własności, które przedłożyła wnioskodawczyni jest tytułem własności i stanowi podstawę do dokonania wpisu prawa własności w księdze wieczystej na rzecz nabywcy egzekucyjnego.

Stanowisko to podzielił Sąd Okręgowy w K., rozpoznający sprawę na skutek apelacji uczestnika i postanowieniem z dnia 26 lutego 2018 r. oddalił tę apelację. Potwierdził, że kontrolowanie przez sąd wieczystoksięgowy prawidłowości orzeczeń sądowych, w tym prawidłowości orzeczenia o przysądzeniu własności, jest niedopuszczalne.

Uczestnik postępowania wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego. Zarzucił w niej naruszenie art. 626⁸ § 2 k.p.c. polegające na nadmiernym zawężeniu kognicji sądu wieczystoksięgowego w postępowaniu o wpis do księgi wieczystej oraz wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania. Złożył też wniosek o przyznanie pełnomocnikowi kosztów pomocy prawnej udzielonej mu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie zadowolających stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpoznania jego skargi wystąpieniem podstaw przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. to znaczy ujawnieniem się w sprawie istotnego zagadnienia prawnego i oczywistą zasadnością wniesionej skargi. Zagadnienie prawne ujął jako potrzebę sprecyzowania, czy zakresem kognicji sądu wieczystoksięgowego jest objęta nieważność postępowania poprzedzającego wydanie orzeczenia stanowiącego podstawę wniosku o wpis, uznał bowiem, że problem ten powinien zostać w orzecznictwie wyłożony w sposób niepozostawiający wątpliwości, w celu zapobieżenia nieuzasadnionemu zawężaniu przez sądy wieczystoksięgowe swojej roli przy dokonywaniu wpisu jedynie do weryfikacji poprawności wniosku, a nie jego prawidłowości i zasadności.

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej dostrzegł w naruszeniu przez Sądy obu instancji art. 626⁸ § 2 k.p.c. przez błędną wykładnię i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, polegające na zbyt daleko idącym zawężeniu swej kognicji.

Zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zastać sformułowane ze wskazaniem przepisów prawa, na tle których powstało i wskazywać przyczyny wątpliwości powstałych przy ich wykładni. Konieczne jest także wyjaśnienie dlaczego orzecznicza wypowiedź Sądu Najwyższego w tej kwestii jest potrzebna i leży w interesie społecznym.

Skarżący jednak nie przedstawił wywodu wyjaśniającego istotę wątpliwości. Z pewnością nie może jej stanowić ocena dopuszczalności badania w postępowaniu wieczystoksięgowym ważności postępowania, w którym wydane zostało prawomocne orzeczenie przedłożone jako podstawa wpisu, ponieważ nie budzi żadnych wątpliwości, że jest to niemożliwe, gdyż na przeszkodzie stoi związanie prawomocnością (art. 365 § 1 k.p.c.). Badanie nieważności nastąpić może jedynie w ramach postępowań nadzwyczajnych podejmowanych w sprawie, w której orzeczenie zostało wydane.

Kwestia kognicji sądu wieczystoksięgowego ukształtowana w art. 626⁸ § 2 k.p.c. była przedmiotem wielu orzeczeń Sądu Najwyższego. Wyjaśnione zostało w nich m.in., że w postępowaniu wieczystoksięgowym nie jest możliwe, z uwagi na ograniczony zakres kognicji sądu wieczystoksięgowego, rozstrzygnięcie jakichkolwiek sporów o prawo ani w charakterze przesłanki orzeczenia, ani samego rozstrzygnięcia. Stosownie do art. 626⁸ § 2 k.p.c., sąd wieczystoksięgowy bada jedynie treść i formę wniosku, dołączonych do wniosku dokumentów oraz treść księgi wieczystej, nie ma więc instrumentów niezbędnych do ustalenia, czy prawo stanowiące przeszkodę wpisu powstało bądź nie powstało i czy - ze względu na rękojmię wiary publicznej ksiąg wieczystych - może być ujawnione w księdze wieczystej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2017 r., V CSK 382/16, LEX nr 2261752, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2017 r., I CSK 514/16, LEX nr 2288111, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CSK 546/16, LEX nr 2331705).

Nie zachodzi także oczywista zasadność skargi kasacyjnej, gdyż z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i jurydycznych dociekań - nie wynika w sposób jednoznaczny, że podstawy kasacyjne zasługują na uwzględnienie, a wydane orzeczenie jest niewątpliwie błędne. Analiza uzasadnienia Sądu Okręgowego skłania raczej do przeciwnego wniosku.

Uznać zatem należy, że wymienione przez skarżącego podstawy przedsądu nie wystąpiły. Okoliczności sprawy nie wskazują też, aby zachodziły inne przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

Orzeczenie o kosztach pomocy prawnej udzielonej uczestnikowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym uzasadnia § 2 pkt 1, § 4 ust. 1 i 3, §11 pkt 5 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18).

jw